

אלמוגי ארץ ישראל

חיים נחמן ביאליק איש הלשון

נִפְתּוּלִית

Gyrosmlia

איור: טוביה קורץ

בישיבת המליאה של האקדמיה ללשון העברית שהתקיימה במרחשוון תשפ"ג, נובמבר 2022, אושרה רשימה של כשמונים שמות של **אלמוגי ישראל** – רובם אלמוגים השוכנים במפרץ אילת. בשמות החדשים: **שטית, נפתולית, מצלעון, אלמגליל, חפן, דשאן-עז, מוחן, חסתית, אלמגראש, אלמגן** ועוד.

לדברי פרופ' יוסי הלר, יו"ר הועדה למונחי זואולוגיה, "שם עברי נועד להגביר את המודעות לעולם החי של ארץ ישראל והוא נועד בראש וראשונה לחובבי הטבע. השם מציין תכונה בולטת של בעל החיים ומקל עלינו לזהותו. השם העברי נועד גם לחובבי טבע במעבדה, למורים, לאנשי שמירת טבע, למדריכי טבע, לסופרים ולתקשורת".

פרסום באתר [ynet](https://www.ynet.co.il)

מצגת ובה מבחר מן השמות החדשים מלווים באיורים ובתצלומים

"הלשון העברית היא הקרן הקיימת הרוחנית שלנו, ואי אפשר בלי לשון עברית כמו שאי אפשר בלי אדמה. אינני מאמין שהקבוץ הארץ-ישראלי יוכל לגדול ולשגשג בלי שגשוג הלשון העברית; אינני מאמין שנהפך לאומה בלי תקנתה ושכלולה הגמור של הלשון העברית". (ח"נ ביאליק, "להרחבת הלשון ותיקונה", תר"ץ 1930)

הפרק השישי בהסכת שלנו 'המחיה' מוקדש לחיים נחמן ביאליק לציון 150 שנה להולדתו: אתם אולי מכירים אותו כמשורר הלאומי, אבל הוא גם מי שמתמודד ראש בראש עם אליעזר בן-יהודה על תואר המחדש הפורה ביותר של העברית.

להאזנה: [ספוטיפיי](#) | [אפל מיוזיק](#) | [גוגל פודקאסט](#) | [יוטיוב](#)

להאזנה לכל ששת פרקי ההסכת 'המחיה' – ההסכת שצולל לנבכי התקופה המרתקת שבמהלכה הוחייתה העברית.

מתי משתמשים בנקודה ופסיק?

פלישתה של מילה

בציון שנה לפלישה הרוסית לאוקראינה אנו מביאים את סיפורה המפתיע של המילה **פלישה**.

המילה נשמעת ותיקה בעברית, אך היא אינה מתועדת במקורותינו הקדומים. השורש פל"ש מופיע בתנ"ך רק בהקשר של התפלשות בעפר או באפר וכלל לא במובן של כניסה וחדירה. מלשון חכמים אנו מכירים את השורש פל"ש במשמע בקיעה ומעבר מצד אל צד – אך אין שימוש בשורש זה בבניין קל, אלא בעיקר בבניינים פיעל ופועל.

בן־יהודה חידש את המילה פלישה במשמע הגירה – מעבר של אנשים מארץ לארץ. כך נכתב במילונו, שבו מסומן הערך כחידוש של המחבר: "פלישה – חדירה והגירה אל ארץ מן הארצות"; נראה שמלכתחילה כיוון בן־יהודה לייחד למילה פלישה משמע של כניסה אל הארץ (immigration), לעומת הגירה שמשמעה עזיבה ומעבר לארץ אחרת (emigration).

איך קיבלה המילה את המשמעות של חדירה צבאית לארץ אחרת?

להרחבה בפרסום חדש באתר

נקודה ופסיק מורים על הפסק הגדול מזה המסומן בפסיק וקטן מזה המסומן בנקודה. הינה דוגמאות לשימוש בנקודה ופסיק:

א. **בין משפטים שהם עצמאיים מבחינה דקדוקית, אבל קשורים זה בזה קשר ענייני אמיץ.** למשל: אשריך שכן זה יצא מחלצך; כמותו ירבו בישראל! (מתוך "השערה" מאת מנדלי מוכר ספרים)

ב. **בפירוט עניינים כדי להפריד בין צירופי עניינים שונים – במיוחד כשמדובר ביחידות ארוכות וביחידות הכוללות סימני פיסוק אחרים.** למשל: מדינת ישראל תהא פתוחה לעלייה יהודית ולקיבוץ גלויות; תשקוד על פיתוח הארץ לטובת כל תושביה; תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונם של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות; תשמור על המקומות הקדושים של כל הדתות; ותהיה נאמנה לעקרונותיה של מגילת האומות המאוחדות.

לשימושים נוספים בנקודה ופסיק ולדוגמאות נוספות – מתוך כללי הפיסוק

בארכיון שלנו שמורים שני תצלומים מסתוריים, המתעדים כינוס רב רושם ורב משתתפים. התצלומים נמצאו ללא תיאור או מסמך מלווה ועוררו בקרב החוקרים שלנו עניין רב.

לעיתים אנו אומרים על הטלפון שהוא "שבק חיים", וגם על המחשב או על המצבר, כאילו אי פעם היו למכשירים האלה חיים... אבל מהו בדיוק "שבק"?

מי הם המצולמים? היכן התכנסו ובאיזה מעמד? לאחר ניסיונות זיהוי שלא עלו יפה נועצנו בד"ר נתן שיפריס והוא פיצח את התעלומה.

את הפועל **שבק** קיבלנו מן הארמית. בלשון זו צורת הפועל היא **שבק**, ומשמעותו היסודית היא 'עזב', 'השאיר', 'הניח'. מילים מן השורש שב'ק מוכרות כבר מן הארמית המקראית של ספרי עזרא ודניאל, למשל: "ומלכותה לעם אחרן לא תשתבק" (דניאל ב, מד), ובתרגום לעברית: והמלכות לא תיעזב לעם אחר.

התצלומים צולמו בווינה בשנת 1913 במהלך הוועידה השנייה של ההסתדרות העולמית לשפה ולתרבות העברית בהשתתפות סופרים ואנשי תרבות יהודים מארץ ישראל ומארצות אירופה.

ומה פשר הביטוי 'שבק חיים'?

לצפייה בתמונות ולהרחבה על זהות המצולמים ועל הוועידה בפרסום חדש במדור 'מאוצרות הארכיון'

להרחבה בפרסום חדש במדור 'מטבעות לשון'

תמיכה באקדמיה

שאלה בעברית

חנות הספרים

אם נתקלתם בבעיות תצוגה לחצו כאן לצפייה בדפדפן

